

Received-Makale Geliş Tarihi 07.04.2026
Published-Yayınlanma Tarihi 31.05.2026
Volume-Cilt (Issue-Sayı), ss/pp 13 (131),853-868

Research Article /Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.20500551

Doç. Dr. Rasim Soylu

<https://orcid.org/0000-0001-7136-1928>
Sakarya Üniversitesi, Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sakarya/Türkiye
ROR Id: <https://ror.org/04ttnw109>

Abdurrahim Yaşar Göztepe

<https://orcid.org/0000-0003-1818-615X>
Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, Sakarya/Türkiye
ROR Id: <https://ror.org/04ttnw109>

Türk Kültüründe Bir İletişim Göstergesi Olarak Selamlaşmanın Göstergebilim Yöntemiyle İncelenmesi

A Semiotic Analysis Of Greeting As A Communication Sign In Turkish Culture

ÖZET

Bu çalışma, selamlaşma ritüellerinin göstergebilimsel açıdan analiz edilmesini amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma deseni çerçevesinde yürütülmüş ve veri analizi yöntemi olarak göstergebilimsel çözümleme kullanılmıştır. Araştırmanın veri setini, dijital medya platformlarından amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen 13 görsel materyal oluşturmaktadır. Çalışmada, selamlaşma ritüelleri Roland Barthes'ın anlam katmanları modeli doğrultusunda analiz edilmiştir. Bu kapsamda her bir selamlaşma biçimi düz anlam, yananlam ve derin anlam düzeylerinde incelenmiştir. Analiz sonuçları, selamlaşmanın çok katmanlı bir anlam yapısına sahip olduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, tokalaşma, sarılma ve yumruk tokuşturma gibi fiziksel temas içeren selamlaşma biçimlerinin güven ve samimiyet gibi anlamlar taşıdığını göstermektedir. Elin kalbe götürülmesi ve Namaste gibi sembolik selamlaşma biçimleri ise kültürel değerlerin ve toplumsal normların bir yansıması olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca Hongi, Kunik ve Tibet geleneği gibi farklı kültürlerde özgü selamlaşma ritüelleri, selamlaşmanın evrensel bir iletişim biçimi olduğunu ancak farklı kültürlerde farklı şekillerde ifade edildiğini ortaya koymuştur. Araştırmada dikkat çeken bir diğer bulgu, dijital selamlaşma pratiklerinin geleneksel selamlaşma biçimlerine kıyasla daha yüzeysel bir anlam taşıdığıdır. Bu durum, dijitalleşmenin iletişim süreçleri üzerindeki dönüştürücü etkisini göstermektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, selamlaşmanın yalnızca bir iletişim başlangıcı değil; aynı zamanda kültürel, sosyal ve ideolojik anlamlar içeren çok boyutlu bir gösterge sistemi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgular, selamlaşmanın toplumsal yaşam içerisindeki önemini vurgulamakta ve bu alanda yapılacak gelecekteki araştırmalar için önemli bir temel sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göstergebilim, Selamlaşma, Türk Kültürü, İletişim

ABSTRACT

This study aims to analyze greeting rituals from a semiotic perspective. The research was conducted within the framework of a qualitative research design, and semiotic analysis was employed as the data analysis method. The dataset of the study consists of 15 visual materials selected through purposive sampling from digital media platforms. In the study, greeting rituals were analyzed based on the layered meaning model developed by Roland Barthes. Accordingly, each form of greeting was examined at the levels of denotation, connotation, and myth (deep meaning). The findings reveal that greeting practices possess a multi-layered structure of meaning. The results indicate that physical-contact greetings such as handshaking, hugging, and fist bumping convey meanings related to trust and sincerity. Symbolic forms of greeting, such as placing the hand over the heart and Namaste, were interpreted as reflections of cultural values and social norms. Additionally, culturally specific greeting practices such as Hongi, Kunik, and the Tibetan tongue gesture demonstrate that greeting is a universal form of communication, albeit expressed differently across cultures. Another significant finding of the study is that digital greeting practices carry a more superficial meaning compared to traditional forms. This suggests that digitalization has a transformative impact on communication processes.

In conclusion, this study reveals that greeting is not merely a means of initiating communication but also a multidimensional sign system encompassing cultural, social, and ideological meanings. These findings highlight the importance of greeting in social life and provide a significant foundation for future research in this field.

Keywords: Semiotics, Greeting, Turkish Culture, Communication

1. GİRİŞ

İnsan, içinde yaşadığı toplumun bir üyesi olarak o toplumun kültürüyle çevrilidir ve yaşamı bu kültürün unsurlarıyla biçimlenir. Bu kültürel biçimlenme süreci, ona kültüründen miras aldığı kimliği sunar (Baykurt, vd., 2024, 29). Selamlaşma, kişiler arası iletişimin başlangıç noktasını oluşturan en temel sosyal yaşam pratiklerinden biridir. Ancak bu eylem, yalnızca gündelik bir alışkanlık değil; anlam üretimi açısından çok katmanlı bir gösterge sistemi olarak değerlendirilmektedir. Bu süreçte selam, toplumsal kabulün ilk basamağı olarak işlev görmekte ve bireyler arasındaki görünmez mesafeleri tanımlayan bir anahtar görevi üstlenmektedir. Kişinin varlığının öteki tarafından tescil edildiği bu an, sosyal düzenin mikro düzeyde her gün yeniden inşa edilmesini sağlamaktadır. Bu niteliğiyle selamlaşma, sadece bir hitap şekli değil, toplumsal bağları güçlendiren ve bireyi yalnızlıktan kurtaran kurucu bir güç olarak nitelendirilmektedir (Civelek, 2020, s. 778).

İletişim eylemi içerisinde selam, bedensel hareketlerin ve dilsel ifadelerin birleşmesiyle oluşan bütüncül bir gösterge ağı olarak çözümlenmektedir. Elin kalbe götürülmesi, başın hafifçe eğilmesi veya samimi bir yüz ifadesiyle desteklenen sözcükler, iletilen mesajın güvenilirliğini ve derinliğini artırmaktadır. Sözel olmayan bu öğeler, bazen kelimelerin yetersiz kaldığı durumlarda iletişimin ana taşıyıcısı haline gelerek sessiz bir uzlaşma alanı yaratmaktadır. Bu çok boyutlu yapı sayesinde selam, bireyin kültürel birikimini ve toplumsal statüsünü yansıtan, üzerinde derinlemesine çalışılması gereken estetik bir performans olarak görülmektedir (Kalelioğlu, 2021, s. 195).

Tarihsel ve kültürel bir miras olarak selamlaşma, toplumların ortak hafızasını ve gelecek tasavvurunu bünyesinde barındıran stratejik bir sembol olarak kabul edilmektedir. Özellikle Anadolu ve Türk kültüründe selamlaşma tarihten günümüze geleneksel sembollerden oluşmaktadır. Dünyanın hemen hemen her milleti, geçmişten günümüze egemen kültürlerin izlerini miras taşımaktadır. Özellikle Mısır, İran, Yunanistan, Hindistan, Çin ve Japonya gibi ülkelerde daha çok tek kültürlülük izleri görülmektedir. Bu Avrupa ya da Afrika'daki kültürlerde de benzerlik göstermektedir. Ancak Anadolu coğrafyasında bu durum tamamen farklıdır. Çünkü bu coğrafyada yaşamış uygarlıklar, farklı kültürleri yok etmek yerine, her birine yaşam alanı tanımışlardır. Bu sayede Anadolu, beslediği tüm kültürel mirasları kendisinden sonraki nesillere aktarmayı başarmıştır (Topaklı vd., 2025, 584).

Bozkır kültüründen günümüze uzanan esenlik dilekleri, modern hayatın getirdiği yabancılaşmaya karşı bir direnç noktası oluşturarak insanı medeniyet değerlerine bağlamaktadır. Farklı coğrafyalarda yaşayan bireyleri aynı ruh dünyasında buluşturan bu ortak dil, kültürel sürekliliğin sağlanmasında ve toplumsal huzurun korunmasında vazgeçilmez bir payda olarak işlev görmektedir. Dolayısıyla selam, sadece bir başlangıç noktası değil, aynı zamanda toplumun manevi zenginliğini ve bir arada yaşama arzusunu simgeleyen en güçlü sosyal işaretlerden biri olarak saptanmaktadır (Keskin, 2017, s. 135).

Göstergebilimsel yaklaşım çerçevesinde selamlaşma, “gösteren” ve “gösterilen” arasındaki ilişki üzerinden anlam kazanan bir iletişim kodudur. Bu düzlemde selam, yalnızca fiziksel bir hareket veya ses birimi olmanın ötesinde, içinde bulunulan kültürün derin yapısını yansıtan sembolik bir değer olarak kabul edilmektedir. Sözü söyleyenin seçtiği her bir işaret, muhatapına yönelik bir kabul beyanı niteliği taşımakta ve iletişimin sınırlarını bu ilk temas anında belirlemektedir. Dolayısıyla bu eylem, toplumsal yapının yapı taşlarını oluşturan ve anlamın nasıl üretildiğini deşifre eden temel bir araştırma alanı olarak görülmektedir (Karaca, 2021, s. 82).

Selamlaşma sürecinde kullanılan her bir jest ve ifade, muhatap tarafından çözümlenmeyi bekleyen karmaşık birer ileti olarak işlev görmektedir. Bir el sıkışma veya tebessüm gibi “gösteren” unsurlar, güven, barış ve esenlik gibi soyut “gösterilen” kavramlarla birleşerek zengin bir anlam katmanı oluşturmaktadır. Bu katmanlaşma, bireylerin birbirlerine karşı takındıkları tavır ve kurulan ilişkinin niteliğini belirleyen sessiz bir sözleşme gücü taşımaktadır. Anlamın bu şekilde inşası, selamın sadece bir nezaket kuralı değil, toplumsal düzeni sağlayan ve bireyler arası bağı tescil eden rasyonel bir gösterge sistemi olduğunu kanıtlamaktadır (Kireççi, 2023, s. 1735).

Toplumsal yaşamın her alanında gözlemlenen selamlaşma pratikleri, insanın çevresini ve kendini anlamlandırma ihtiyacının bir yansıması olarak değerlendirilmektedir. Bu süreçte selam, yüzey yapıdaki basit bir karşılaşma anından, derin yapıdaki aidiyet ve hürmet duygusuna uzanan bir köprü vazifesi görmektedir. Göstergeler arası bu etkileşim, kültürel kimliğin korunmasında ve kuşaklar arası bağın sürdürülmesinde stratejik bir rol üstlenmektedir. Sonuç olarak selam, insanın toplumsal bir özne olarak varlığını kanıtladığı ve dünyayı işaretler aracılığıyla yeniden kurduğu en somut dışavurum alanı olarak saptanmaktadır (Polat, 2019, s. 523).

Bu bağlamda, Ferdinand de Saussure'ün dilsel gösterge kuramı ve Roland Barthes'ın anlam katmanları yaklaşımı, selamlaşma ritüellerinin çözümlenmesinde önemli bir kuramsal zemin sunmaktadır. Selamın fiziksel biçimi ile bu biçime yüklenen toplumsal anlam arasındaki ilişki, dilin yapısal özelliklerini yansıtan düzenli bir dizge olarak ele alınmaktadır. Barthes'ın kuramı çerçevesinde ise selam, ilk bakıştaki yalın anlamının ötesine geçerek, içinde barındırdığı kültürel değerler ve dünya görüşüyle zengin bir yanyanlam evreni oluşturmaktadır. Bu kuramsal bakış açısı, selamlaşmayı sadece bir sözcük dizimi olarak değil, toplumun zihin haritasını deşifre eden bir göstergeler bütünü olarak nitelendirmektedir (İnal ve Selvi, 2021, s. 242).

Bunun yanı sıra, Charles Sanders Peirce'ün gösterge sınıflandırması, selamlaşmanın farklı anlam üretim biçimlerini analiz etmeye olanak tanımaktadır. Selam eylemi; kimi zaman muhatabı doğrudan temsil eden bir işaret, kimi zaman fiziksel bir neden-sonuç ilişkisine dayanan bir belirti, kimi zaman da toplumsal bir uzlaşma sonucu ortaya çıkan bir sembol olarak değerlendirilmektedir. Bu üçlü yapı, selamın sadece bir hitap aracı olmadığını, aynı zamanda nesne ve yorumlayan arasında kurulan güçlü bir anlam bağı olduğunu kanıtlamaktadır. Böylelikle selamın barındırdığı iletiler, rasyonel bir temele oturtulmakta ve iletişimin kodları nesnel bir yöntemle incelenmektedir (Kireççi, 2023, s. 1725).

Saussure, Barthes ve Peirce'ün sunduğu bu kavramsal çerçeve, selamlaşmanın yüzeydeki görünürlüğünden derinlerdeki anlam katmanlarına sızmayı mümkün kılmaktadır. Göstergibilimsel bir çözümleme süreciyle selam, bireyin toplumsal konumunu, muhatabına duyduğu saygıyı ve medeniyet değerlerine olan bağlılığını dışa vuran bir aynaya dönüşmektedir. Bu yaklaşımlar, selamlaşma ritüellerinin rastgele eylemler olmadığını, aksine belirli kurallar ve stratejiler dahilinde yürütülen sistemli birer iletişim tercihi olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuç olarak selam, insanlığın ortak anlam dünyasını inşa eden ve bu dünyayı koruyan en köklü gösterge düzeneklerinden biri olarak saptanmaktadır (Tuncer, 2020, s. 85).

Bu çalışma, Türk kültüründe selamlaşma ritüellerini göstergibilimsel açıdan inceleyerek bu eylemin çok katmanlı anlam yapısını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Toplumsal yaşamın temelinde yer alan bu pratik, bireyler arası bağın kurulmasından kültürel değerlerin aktarılmasına kadar geniş bir sahada işlev görmektedir. Çalışma kapsamında, selamın fiziksel tezahürlerinin ötesine geçilerek, bu eylemin taşıdığı manevi derinlik ve sosyal hiyerarşi üzerindeki belirleyici gücü çözümlenmektedir. Böylelikle selamın, toplumun ortak belleğinde yer alan kodlanmış bir sistem olduğu ve bireyin kimlik inşasında stratejik bir rol üstlendiği saptanmaktadır (Kalelioğlu, 2021, s. 195).

Araştırma sürecinde selamlaşma, sadece dille sınırlı kalmayan, bedensel hareketleri ve mekânsal konumlanışları da kapsayan bütüncül bir gösterge ağı olarak ele alınmaktadır. İnceleme alanı içerisinde, selamın düz anlam düzeyindeki fiziksel formu ile yanyanlam düzeyindeki kültürel çağrışımları arasındaki ilişki bilimsel bir titizlikle irdelenmektedir. Bu yöntemsel yaklaşım, selamın farklı coğrafyalarda kazandığı özgün formları deşifre ederken, aynı zamanda bu eylemin toplumsal barış ve güven iklimini tesis etmedeki gücünü de gözler önüne sermektedir. Sonuç olarak çalışmada, selamın gündelik bir alışkanlıktan ziyade, toplumsal yapıyı bir arada tutan ve anlam üretimini sağlayan rasyonel bir düzenek olduğu kanıtlanmaktadır (Batu-Ertung, 2022, s. 575).

Türk kültür ekosistemindeki selamlaşma pratikleri, bozkır medeniyetinden miras kalan "esenleşme" geleneği ile İslami öğretilerin sentezlendiği özgün bir yapı arz etmektedir. Bu çalışma, söz konusu ritüellerin tarihsel gelişimini ve modern dönemdeki dijital dönüşümünü de mercek altına alarak, selamın sürekliliğini sağlayan temel dinamikleri ortaya koymaktadır. Selamın bir "varlık onayı" ve "güven ahdi" olarak toplumsal meşruiyet zeminini nasıl kurguladığı, farklı göstergibilimsel modeller ışığında ayrıntılı bir biçimde açıklanmaktadır. Tüm bu tahliller sonucunda selam, toplumun manevi zenginliğini yansıtan bir şehir estetiği unsuru ve medeniyet tasavvurunun en duru dışavurumu olarak saptanmaktadır (Keskin, 2017, s. 135).

2. GÖSTERGEBİLİM

Göstergibilim göstergeleri inceleyen bir bilim dalı olarak 20. Yüzyılın başlarında Fransız dilbilimci Saussure ve Ameriken mantık bilimci Peirce tarafından kurulmuştur. Gösterge kendisi dışında bir şeyi gösteren şey olarak tanımlanır (Koç ve Geçen, 2023, 600). Dil göstergeleri ve dildışı göstergeler olarak ikiye ayrılır. Dil dışı göstergeler de belirtisel Gösterge (İndeks), Görüntüsel Gösterge (İkon) ve Simgesel Gösterge (Sembol) olarak üçe ayrılır (Rifat, 2009 s.10).

Göstergibilim yöntemi dilbilim yanı sıra tıp, veterinerlik, psikoloji, sosyoloji, iletişim ve sanat çalışmalarında bir inceleme ve analiz yöntemi olarak kullanılmaktadır. Özellikle sanat ve kültürel çalışmalarda göstergibilim yöntemi ile göstergelerin düz anlamları, yan anlamları ve derin anlamları çözümlenmekte ayrıca karşıt anlamları da incelenmektedir (Akerson, 2006 s.50).

J. Mukarovsky, sanat eserini göstergelerden oluşan dizgeler bütünü olarak tanımlar. Bu düşünceye göre sanat eseri özel bir gösterge veya kendine özgü bir bildirişim olarak tanımlanabilir (Sladek, 2014, s.172). Sanat yapıtlarının içerdiği nesnelere, izleyicinin zihninde kavramsal bir gösterge olarak değerlendirilebilir (Yılmaz vd., 2021:66).

2.1 Gösterge ve Anlam Üretimi

Göstergebilimsel yaklaşıma göre anlam, rastgele bir oluşum değil, belirli göstergeler aracılığıyla sistemli bir şekilde üretilen bir süreçtir. Ferdinand de Saussure tarafından geliştirilen temel kuramda gösterge; “gösteren” adı verilen fiziksel form ile “gösterilen” olarak tanımlanan zihinsel kavramın ayrılmaz birleşimiyle açıklanmaktadır (Soylu ve Koroğlu, 2017, 1989). Bu iki bileşen arasındaki ilişki, toplumsal bir uzlaşmaya dayanmakta ve dilsel sistemin temelini oluşturmaktadır. Selamlaşma eylemi bu perspektifle incelendiğinde, havada yayılan bir ses dalgasının veya yazılı bir sembolün ötesine geçerek, toplumsal düzeni kuran stratejik bir göstergeye dönüşmektedir (Karaca, 2021, s. 82).

Selamlaşma bağlamında bu yapısal ilişki somutlaştırıldığında; “Selam” kelimesinin sesli tınısı veya yazılı biçimi “gösteren” işlevi görürken, bu işaretin zihinde uyandırdığı “barış, güven ve esenlik” gibi soyut değerler ise “gösterilen” katmanını temsil etmektedir. Gösterge, ancak bu iki unsurun bir araya gelmesiyle iletişimsel bir değer kazanmakta ve muhatap üzerinde belirli bir etki yaratmaktadır. Dolayısıyla selam, sadece bir hitap aracı değil, aynı zamanda toplumun ortak anlam dünyasında üzerinde mutabık kalınan ve bireyler arası hukuku başlatan bir uzlaşma kodudur (Kireççi, 2023, s. 1735).

Anlamın üretim sürecinde göstergenin işleyişi, sadece dilsel birimlerle sınırlı kalmayıp toplumsal belleğin süzgecinden geçerek derinlik kazanmaktadır. Selamın fiziksel varlığı, toplumsal bir eyleme dönüştüğü anda muhatabına yönelik bir varlık onayı ve barış vaadi içermektedir. Bu süreçte üretilen anlam, yüzeysel bir iletişimden ziyade bireylerin birbirlerine karşı takındıkları ahlaki tutumu ve medeniyet değerlerine duyulan aidiyeti simgelemektedir. Sonuç olarak selam, insanı bir “gösterge üreten varlık” olarak konumlandıran ve kültürel evrimin sürekliliğini sağlayan en temel anlam üretim sahası olarak saptanmaktadır (Polat, 2019, s. 523).

2.2 Peirce’e Göre Gösterge Türleri

Charles Sanders Peirce, göstergelerin anlam üretme biçimlerini nesne ile kurdukları ilişkiye göre üç ana sınıfa ayırmaktadır. Bu sınıflandırma, selamlaşma ritüelinin sadece bir ses dizisinden ibaret olmadığını, aksine çok boyutlu bir işaretler sistemi olduğunu kanıtlamaktadır. İlk olarak, “belirtisel” göstergeler, gösteren ile gösterilen arasında doğrudan bir nedensellik veya fiziksel temas bağı kurmaktadır. Selamlaşma anında karşı tarafa el uzatılması, “saldırıya geçilmeyeceği” veya “elde silah bulunmadığı” gerçeğine dayanan nedensel bir bağı temsil etmektedir. Bu hareket, iletişimin başlangıcında karşı tarafın güvende olduğunu gösteren, biyolojik temelli bir savunma ve kabul belirtisi olarak çözümlenmektedir (Demir, 2012, s. 165).

Görüntüsel (ikonik) göstergeler ise nesne ile kurulan benzerlik ilişkisi üzerinden anlam üretmektedir. Selamlaşma ritüellerinde elin kalbe götürülmesi veya başın hafifçe öne eğilmesi, gösteren ile gösterilen arasında doğrudan bir benzerlik bağı kurmaktadır. Kalbe dokunma eylemi, “samimiyetin” veya “sevgini merkezinden” gelen bir duyguyu bedensel bir benzerlik aracılığıyla muhataba yansıtmaktadır. Bu eylem, sözlü ifadenin ötesine geçerek, beden diliyle doğrudan bir duygusal aktarım gerçekleştirmektedir. Selamın bu formları, toplumsal hafızada yer eden kültürel kodlar aracılığıyla, bireyin niyetini en sade ve en dolaysız yoldan temsil eden estetik birer imgeye dönüşmektedir (Uyaniker, 2018, s. 75).

Simgesel (sembolik) göstergeler ise anlamın toplumsal bir uzlaşım sonucunda belirlendiği işaret sistemleridir. “Selam” kelimesi, herhangi bir doğal benzerlik veya fiziksel zorunluluk barındırmadan, yalnızca bir dil topluluğunun üzerinde anlaşıldığı bir kod olarak işlev görmektedir. Bu simge, belirli bir kültürün manevi değerlerini, barış idealini ve toplumsal hukuk sistemini kapsayan geniş bir anlam alanını temsil etmektedir. Dilsel uzlaşımın bir parçası olan bu gösterge, kuşağın kuşaktan aktarılan bir miras olarak toplumsal aidiyeti pekiştirmektedir. Selamlaşma ritüelinin simgesel katmanı, bireyi kendi dilsel ve kültürel dünyasına bağlayan ve medeniyetin temel değerlerini taşıyan en köklü sosyal dinamik olarak tanımlanmaktadır (Büyükkaya, 2011, s. 38).

2.3 Barthes ve Anlam Katmanları

Roland Barthes'a göre anlam, tek boyutlu bir yapı olmayıp yüzeyden derine doğru uzanan üç farklı düzeyde inşa edilmektedir. Bu kuramsal yaklaşım, selamlaşma ritüelinin sadece bir karşılaşma anı değil, kültürel bir metin olarak nasıl okunması gerektiğini açıklamaktadır. İlk aşama olan "düzanlam", göstergenin nesnel ve ilk bakışta kavranan fiziksel formunu temsil etmektedir. Selamlaşma özelinde düzanlam, bireyin bir başkasına yönelik gerçekleştirdiği el sallama, baş eğme veya bir sözcük telaffuz etme gibi somut eylemini kapsamaktadır. Bu düzeyde eylem, sadece biyolojik ve mekanik bir sosyal etkileşim başlangıcı olarak konumlandırılmaktadır (Civelek, 2020, s. 775).

Anlamın ikinci düzeyi olan "yananlam", göstergenin içine doğduğu kültürün değer yargılarıyla kazandığı ek anlamları ifade etmektedir. Selam eylemi düzanlam düzeyinde kalmayarak, toplumsal bir uzlaşma içerisinde "saygı, nezaket ve karşılıklı kabul" gibi kavramları bünyesine katmaktadır. Verilen selamın tonu, süresi ve bedensel eşlikçileri, muhataba yönelik beslenen hürmetin derecesini ve sosyal ilişkinin niteliğini belirleyen yananlamsal kodları dışı vurmaktadır. Bu aşamada selam, bireyler arasındaki nezaket sınırlarını çizen ve sosyal statüleri dengeleyen estetik bir göstergeye dönüşmektedir (Tuncer, 2020, s. 82).

Anlam üretiminin en üst ve en etkili katmanı olan "derin anlam" ise göstergenin toplumsal ideoloji, inanç ve medeniyet tasavvuruyla kurduğu bağı temsil etmektedir. Selamlaşma ritüelinin bu katmanında, bireysel nezaketin ötesine geçilerek "güven, toplumsal bağ ve ortak bir varoluş sözleşmesi" inşa edilmektedir. Derin yapıdaki bu anlam, selamı toplumun her ferdini birbirine bağlayan manevi bir anayasa ve esenlik vaadi haline getirmektedir. Böylelikle selam, farklı toplumsal grupları ortak bir değerler sisteminde buluşturan, çatışmaları engelleyen ve toplumsal huzuru kalıcı kılan en güçlü sembolik mekanizma olarak saptanmaktadır (İnal ve Selvi, 2021, s. 242).

3. YÖNTEM

Bu çalışma, nitel araştırma deseni çerçevesinde göstergebilimsel çözümleme (semiyotik analiz) yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın temel amacı, selamlaşma ritüellerinin ardındaki gizli anlam yapılarını ve kültürel kodları sistematik bir biçimde deşifre etmektir. Bu bağlamda selamlaşma; sadece gündelik bir etkileşim değil, dilsel ifadeler, bedensel hareketler ve mekânsal konumlanışlar üzerinden inşa edilen çok boyutlu bir anlam üretim süreci olarak ele alınmıştır (Kalelioğlu, 2021, s. 195).

3.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini; dijital medya ortamında selamlaşma ritüellerini konu alan görsel haber içerikleri oluşturmaktadır. Bu kapsamda; Akşam, Birgün, Milliyet ve Sabah gazetelerinin internet portalları ile akademik/sağlık odaklı içerikler sunan The Center for Health and Well-being platformu veri kaynağı olarak belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemi ise bu mecralardan amaçlı örneklem yöntemiyle seçilen, farklı kültürleri ve etkileşim biçimlerini temsil eden 15 adet görsel materyal oluşturmaktadır.

3.2. Veri Analiz Modeli

Verilerin analizinde Roland Barthes'ın ve Charles Sanders Peirce'ün geliştirdiği katmanlı anlam modeli esas alınmıştır. Analiz birimi olarak belirlenen sahneler; mekân, figür ve kompozisyon özellikleri açısından şu üç aşamalı değerlendirmeye tabi tutulmuştur (Batu-Ertung, 2022, s. 575):

- Düzanlam (Denotation): Görsel verinin fiziksel biçimi ve ilk bakışta görünen nesnel eylemi (Örn: Selam verme eylemi, el sıkışma).
- Yananlam (Connotation): Eylemin toplumsal çağrışımları ve kültürel kodlarla kazandığı ikincil anlamlar (Örn: Saygı, nezaket, resmiyet).
- Derin Anlam (Myth/Ideology): Göstergenin temsil ettiği temel medeniyet değerleri ve ideolojik temeller (Örn: Güven inşası, toplumsal bağ, aidiyet).

Bu metodolojik yaklaşım, Türk kültür ekosistemi ve dünya kültürlerindeki selamlaşma pratiklerinin evrensel göstergebilim kuramları ışığında bilimsel bir temele oturtulmasını sağlamıştır. Ayrıca çözümleme sürecinde eylemsel örnekçeler kullanılarak, selamlaşma anındaki aktörlerin rolleri ve etkileşim biçimleri rasyonel bir yapıya indirgenmiş; böylece selamın bireyler arası ilişkilerde nasıl bir meşruiyet zemini oluşturduğu nesnel bir biçimde ortaya konulmuştur (İnal ve Selvi, 2021, s. 242).

4. BULGULAR

4.1 Tokalaşma (Haptik-Dokunsal Gösterge)

Görsel 1. Dokunsal Gösterge Olarak Tokalaşma (Akşam.com).

Tokalaşma, selamlaşma ritüelleri içerisinde fiziksel temasın en yaygın biçimi olarak karşımıza çıkan haptik (dokunsal) bir göstergedir. Bu eylem, sadece bir bedensel temas değil, aynı zamanda özneler arasında bir güven köprüsü kuran ve iletişimin niteliğini belirleyen sembolik bir eşiktir. Tokalaşma sırasında uygulanan baskı ve temas süresi, tarafların birbirlerine karşı duydukları güvenin ve toplumsal mesafenin derecesini dışa vuran sessiz bir beyan niteliği taşımaktadır. Bu yönüyle tokalaşma, bireylerin birbirlerini tanıma ve karşılıklı sınırlarını onaylama sürecinde kullanılan en güçlü dokunsal etkileşim aracı olarak değerlendirilmektedir (Demir, 2012, s. 165).

Görsel 2. Dokunsal Gösterge Olarak Tokalaşma (Birgün.net).

Göstergebilimsel açıdan tokalaşma eylemi, Barthes'ın anlam katmanları çerçevesinde şu şekilde çözümlenmektedir:

- **Düzanlam:** İki kişinin sağ ellerini birleştirerek belirli bir süre boyunca birbirini kavraması eylemidir. Bu aşamada hareket, sadece biyolojik ve fiziksel bir karşılaşma olarak tanımlanmaktadır.
- **Yananlam:** Bu fiziksel temas; toplumsal kabul, resmiyet, nezaket ve tarafların birbirini eş düzeyde tanıdığı anlamlarını taşımaktadır. Tokalaşmanın biçimi, kurulan sosyal bağın profesyonel veya samimi olduğunu belirleyen ikincil anlamlar üretmektedir.
- **Derin Anlam:** En temel düzeyde ise bu eylem, “güven ilişkisi kurma” ve “barışçıl bir niyet beyanı” anlamlarını barındırmaktadır. Derin yapıdaki bu anlam, selamı toplumsal barışın sürdürülebilirliğini sağlayan bir onay mekanizmasına dönüştürmektedir (Tuncer, 2020, s. 82).

Tokalaşma eylemi, Peirce'ün gösterge sınıflandırması bağlamında aynı zamanda bir belirtisidir (indeks). Tarihsel kökenleri itibarıyla elde silah bulunmadığını kanıtlayan bu hareket, günümüzde de iletişime açıklığın ve barışçıl bir niyetin doğrudan kanıtı olarak işlev görmektedir. Bu durumun en güncel ve stratejik örneklerinden biri, 29 Temmuz 2025 tarihli “Türkiye-Kazakistan Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi Beşinci Toplantısı” sırasında yaşanmıştır. Toplantı neticesinde imzalanan “karar” ve yayımlanan “ortak bildiri” öncesinde liderlerin gerçekleştirdiği tokalaşma eylemi, diplomatik metinlerin temsil ettiği siyasi iradenin ve devletlerarası güvenin bedensel bir belirtisi (indeksi) olarak kayıtlara geçmiştir.

Bu belirtisel işlevin güncel diplomatik yansıması, 03 Aralık 2025 tarihinde düzenlenen NATO Dışişleri Bakanları Toplantısı'nda açıkça gözlemlenmiştir. Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın toplantı sonrası basın mensuplarına yaptığı açıklamalar ve toplantı marjındaki ikili temasları, uluslararası güvenlik mimarisinde kurulan diyalog zeminini bu haptik göstergeler üzerinden somutlaştırmıştır. Bedensel bir neden-sonuç

ilişkinine dayanan bu işaret, diplomatik aktörlerin birbirlerine yönelik “çatışmasızlık” ve “stratejik iş birliği” taahhütlerinin fiziksel birer tescili niteliğindedir. Bakan Fidan’ın NATO bünyesindeki bu temasları, karmaşık jeopolitik krizlerin gölgesinde dahi selamlaşmanın; iletişimin sağlıklı bir zeminde başlayacağını, sürdürüleceğini ve tarafların ortak bir güvenlik paydasında buluştuğunu belgeleyen rasyonel bir gösterge olduğunu saptamaktadır.

Bedensel bir neden-sonuç ilişkisine dayanan bu işaret, iletişimin sağlıklı bir zeminde başlayacağını tescil eden rasyonel bir gösterge olarak saptanmaktadır (Kireççi, 2023, s. 1725).

4.2 Elin Kalbe Götürülmesi (İkonik Gösterge)

Elin kalbe götürülmesi, Türk ve İslam kültür ekosisteminde derin karşılıkları bulunan, nezaket ve hürmeti fiziksel bir forma dönüştüren bedensel bir göstergedir. Bu hareket, muhataba karşı duyulan samimiyetin ve içtenliğin bedensel bir dışavurumu olarak kabul edilmektedir. Sözlü selamın ötesinde, sessiz bir saygı beyanı niteliği taşıyan bu eylem, iletişimin duygusal zeminini güçlendirmekte ve muhatabı onurlandıran manevi bir köprü vazifesi görmektedir. Elin göğse yerleştirilmesi, kalbin sevgi ve bağlılığın merkezi olduğu inancıyla bütünleşerek, sosyal etkileşimi mekanik bir süreçten çıkarıp insani bir derinliğe taşımaktadır (Uyaniker, 2018, s. 75).

Görsel 3. Elin Kalbe Götürerek Selamlaşma (Sabah.com).

Göstergebilimsel bir bakış açısıyla elin kalbe götürülmesi ritüeli, anlam katmanları bakımından şu şekilde çözümlenmektedir:

- Düzanlam: Sağ elin avuç içi veya parmak uçları kalbin üzerine gelecek şekilde göğüs bölgesine konulması eylemidir. Bu düzeyde hareket, bedenin fiziksel bir duruşu ve anatomik bir temas olarak tanımlanmaktadır.
- Yananlam: Bu jest; toplumsal kurallar içerisinde “saygı, nezaket ve muhatabı yüceltme” anlamlarına gelmektedir. Kişinin kendisini alçakgönüllü bir konumda sunduğunu ve karşısındakine değer verdiğini simgelemektedir.
- Derin Anlam: En temel seviyede ise bu eylem, “içtenlik, samimiyet ve gönül birliği” anlamlarını taşımaktadır. Derin yapıdaki bu kod, selamın sadece dilde kalmadığını, kalpten gelen bir bağlılık ve güven beyanı olduğunu tescil etmektedir (İnal ve Selvi, 2021, s. 242).

Bu hareket, Peirce’ün gösterge sınıflandırmasına göre bir görüntüsel (ikonik) göstergedir. Elin doğrudan duygunun merkezi olarak kabul edilen kalbin üzerine konulması, iletilmek istenen “samimiyet” ve “sevgiden gelen bağlılık” kavramları ile fiziksel bir benzerlik ve temsil ilişkisi kurmaktadır. Bu ikonik temsilin küresel bir norm haline gelmesinin en çarpıcı örneği, 04 Nisan 2020 tarihinde tüm dünyayı etkisi altına alan koronavirüs salgını sürecinde yaşanmıştır. Salgınla birlikte tokalaşma gibi haptik (dokunsal) göstergeler “risk” odağına dönüşmüş; dirsek veya ayak teması gibi mekanik alternatiflerin aksine, Türk usulü “eyvallah selamı” zarafeti ve güvenli mesafesiyle küresel bir model olarak önerilmiştir. Öyle ki, ABD Dışişleri Bakanlığı sosyal mesafe önlemlerine dair yayınladığı bilgilendirme videosunda bu Türk geleneğini örnek bir selamlaşma yöntemi olarak dünyaya sunmuştur. Diplomatik düzeyde ise Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın, NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg ile gerçekleştirdiği görüşmede tokalaşmak yerine elini kalbine götürerek verdiği bu selam, muhatabı tarafından da aynı şekilde karşılık bulmuştur. Duygunun somut bir temsili niteliğindeki bu görsel gösterge, kültürel sınırları aşan bir zarafet ve iletişim dili olarak saptanmaktadır (Kireççi, 2023, s. 1725).

4.3 Baş Selamı (Kinesik Gösterge)

Baş selamı, iletişim sürecinde sözlü ifadelerle eşlik eden veya tek başına bir anlam dünyası kuran en temel kinesik (hareketbilimsel) göstergelerden biridir. Bu eylem, bireyin toplumsal alandaki duruşunu ve muhatabıyla kurduğu ilişkinin düzeyini belirleyen sessiz bir iletişim kanalıdır. Başın hafifçe öne eğilmesi, karşı tarafa yönelik bir farkındalık beyanı olmasının yanı sıra, toplumsal uyumun ve nezaketin bedensel bir nişanesi olarak kabul edilmektedir. Bu hareket, sosyal etkileşimin başlangıcında mesafeyi koruyarak yakınlık kuran ve taraflar arasındaki dengeyi sağlayan evrensel bir sembol niteliği taşımaktadır (Demir, 2012, s. 165).

Görsel 4. Baş Selamı (Milliyet.com).

Görsel 5. El Öpme (Fotoğraf: Rasim Soylu).

Göstergebilimsel bir bakış açısıyla baş selamı ritüeli, Barthes'ın tanımladığı anlam katmanları doğrultusunda şu şekilde çözümlenmektedir:

- **Düzanlam:** Boyun kaslarının yardımıyla başın dikey bir düzlemde hafifçe öne doğru eğilmesi hareketidir. Bu aşamada eylem, sadece anatomik bir devinim ve fiziksel bir işaret olarak tanımlanmaktadır.
- **Yananlam:** Bu bedensel hareket, toplumsal normlar çerçevesinde “saygı, selamlamayı kabul etme ve nezaket” anlamlarını üretmektedir. Başın eğilme açısı ve hızı, muhataba verilen değer ve duyulan hürmetin derecesine dair ikincil anlamlar taşımaktadır.
- **Derin Anlam:** En temel düzeyde ise bu eylem, “hijerarşik kabul ve toplumsal düzene bağlılık” anlamlarını barındırmaktadır. Derin yapıdaki bu kod, bireyin toplumsal hiyerarşiyi onayladığını ve karşısındaki öznenin varlığını kendi alanında meşru gördüğünü tescil eden sembolik bir sözleşme niteliği taşımaktadır (İnal ve Selvi, 2021, s. 242).

Baş selamı, özellikle kurumsal ve geleneksel yapılarda, dilsel engelleri aşan bir “sessiz onay” mekanizması olarak işlev görmektedir. Bu gösterge, bireyin muhatabına duyduğu saygıyı en az maliyetle ancak en yüksek sembolik değerle iletmesini sağlayan stratejik bir iletişim aracıdır. Sonuç olarak baş selamı, toplumsal barışın sürdürülmesinde ve bireyler arası hukukun bedensel bir ifadeyle mühürlenmesinde vazgeçilmez bir gösterge olarak saptanmaktadır (Keskin, 2017, s. 135).

4.4 Sarılma (Samimi Selamlaşma)

Sarılma, toplumsal ilişkilerde fiziksel mesafenin tamamen ortadan kalktığı ve haptik (dokunsal) iletişimin en üst seviyeye ulaştığı samimi bir selamlaşma biçimidir. Bu eylem, taraflar arasındaki sosyal bariyerlerin yıkıldığını ve karşılıklı güvenin en yüksek perdeden tescil edildiğini gösteren bütüncül bir bedensel performanstır. Özellikle Türk kültüründe sarılma, sadece bir sevgi gösterisi değil, aynı zamanda zor zamanlarda dayanışmayı, sevinçli anlarda ise ortaklığı simgeleyen güçlü bir duygusal aktarım kanalıdır. Bu ritüel, bireyler arasındaki hukuku resmî bir düzlemde çıkararak akrabalık veya derin dostluk zeminine taşıyan stratejik bir birleşme anı olarak kabul edilmektedir (Demir, 2012, s. 165).

Görsel 6. Sarılma ve Musafaha Yaparak Selamlama (Milliyet.com).

Görsel 7. Sarılma ve Musafaha Yaparak Selamlama (Fotoğraf: Rasim Soylu).

Göstergebilimsel bir çözümlenme ile sarılma eylemi, anlam katmanları açısından şu şekilde tasnif edilmektedir:

- **Düzanlam:** İki kişinin kollarını birbirine dolayarak gövdelerini birleştirmesi ve fiziksel temasta bulunması eylemidir. Bu düzeyde hareket, bedensel bir kavuşma ve mekanik bir yaklaşma olarak tanımlanmaktadır.
- **Yananlam:** Bu temas; toplumsal kodlar içerisinde “yakınlık, özlem, kardeşlik ve koruma” anlamlarını taşımaktadır. Sarılmanın şiddeti ve süresi, taraflar arasındaki duygusal bağın derecesini belirleyen ikincil anlamlar üretmektedir.
- **Derin Anlam:** En derin düzeyde ise bu eylem, “aidiyet ve kopmaz bir bağ” anlamlarını bünyesinde barındırmaktadır. Derin yapıdaki bu kod, bireyin bir topluluğa veya bir ötekine duyduğu mutlak güveni ve ruhsal bütünleşmeyi tescil eden sembolik bir mühür niteliği taşımaktadır (İnal ve Selvi, 2021, s. 242).

Sarılma ritüeli, modern dünyanın getirdiği yabancılaşmaya karşı bir direnç noktası oluşturarak insanın en temel ihtiyaçlarından biri olan güvenli bağlanma duygusunu tatmin etmektedir. Bu eylem sırasında kurulan fiziksel temas, dilsel ifadelerin yetersiz kaldığı durumlarda “ben senin yanıdayım” mesajını en dolaysız yoldan muhabata iletmektedir. Sonuç olarak sarılma, toplumsal dokuyu ilmek ilmek işleyen ve bireyleri ortak bir kader birliğinde buluşturan, sembolik değeri en yüksek selamlaşma pratiklerinden biri olarak saptanmaktadır (Keskin, 2017, s. 135).

4.5 Dijital Selamlaşma (Modern Gösterge)

Dijitalleşme süreci, geleneksel selamlaşma ritüellerinin zaman ve mekân kısıtlarından bağımsız bir biçimde yeniden kurgulanmasına yol açmıştır. Geleneksel selamın sunduğu fiziksel varlık ve duygusal derinlik, yerini dijital platformların sunduğu hızlı, görsel ve kodlanmış yeni iletişim modellerine bırakmaktadır. Bu yeni pratikler, toplumsal etkileşimin hızlandığı dijital ekosistemde “selam verme” eylemini işlevsel birer veriye dönüştürmektedir. Geleneksel ritüellerin sahip olduğu ritüelistik ağırlık, yerini dijital mecraların sunduğu pratik ve anlık etkileşimlere terk ederek iletişimin doğasında köklü bir mutasyona neden olmaktadır (Özgen, 2025, s. 445).

Görsel 8. Dijital Selamlaşma (Milliyet.com).

Göstergebilimsel açıdan dijital selamlaşma eylemi, anlam katmanları doğrultusunda şu şekilde çözümlenmektedir:

- **Düzanlam:** Bir akıllı cihaz aracılığıyla ekran üzerinde gönderilen emoji, “SA/AS” gibi kısaltmalar veya anlık metin mesajlarıdır. Bu aşamada eylem, sadece dijital bir sinyal ve görsel bir veri akışı olarak tanımlanmaktadır.
- **Yananlam:** Bu dijital göstergeler; toplumsal kültür içerisinde “hızlı iletişim, anlık mevcudiyet ve dijital nezaket” anlamlarını taşımaktadır. Gönderilen emojinin türü, kullanıcının o anki ruh haline dair ikincil anlamlar üretmektedir.
- **Derin Anlam:** En temel düzeyde ise bu eylem, “anlamın sadeleşmesi ve dijital bir varlık onayı” anlamlarını barındırmaktadır. Derin yapıdaki bu kod, selamlaşmanın geleneksel bağlamından koparak, teknolojik hızın gerektirdiği pratik bir işaret haline geldiğini tescil etmektedir (Yalın, 2021, s. 60).

Dijital selamlaşma, modern insanın kentteki yalnızlığını gidermeye çalışan bir “sosyal mevcudiyet” kanıtıdır. Ancak bu dönüşüm, selamın barındırdığı o köklü ve manevi anlam katmanlarının daralmasına neden olmaktadır. Fiziksel temasın ve yüz yüze etkileşimin yarattığı “yüksek nezaket” düzeyi, dijitalin sunduğu “yüksek teknoloji” ile sentezlenmeye çalışılmaktadır. Sonuç olarak dijitalleşme, selamlaşmayı sembolik ancak kültürel derinliği azalmış, hızlı tüketilen bir göstergeye dönüştürmektedir. Bu durum, medeniyetin temel taşı olan selamın, sanal dünyada dahi bir “bağ kurma” işlevi görmeye devam ettiğini ancak anlam yapısının bir mutasyona uğradığını kanıtlamaktadır (Özgen, 2025, s. 467).

4.6. Namaste ve Wai (Kültürel Gösterge)

Görsel 9. Namaste (Miliyet.com).

Hindistan ve Tayland gibi Güney Asya kültürlerinde yaygın olarak görülen bu selamlaşma biçimleri, bedensel hareketlerin manevi bir derinlikle birleştiği ikonik ve sembolik göstergelerdir. Hindistan'da “Namaste”, Tayland'da ise “Wai” olarak adlandırılan bu ritüeller; avuç içlerinin göğüs hizasında veya yüz hizasında birleştirilmesiyle gerçekleştirilmektedir. Bu eylem, sadece bir karşılama değil, aynı zamanda muhatabın içindeki kutsallığa veya varlığa duyulan derin hürmetin bedensel bir nişanesidir. Kişisel alanın korunduğu ancak ruhsal yakınlığın kurulduğu bu selamlaşma tarzı, doğu medeniyetlerinin nezaket ve tevazu anlayışını en somut şekilde dışa vurmaktadır (Keskin, 2017, s. 135).

Göstergebilimsel bir çözümleme ile Namaste ve Wai ritüelleri, anlam katmanları açısından şu şekilde tasnif edilmektedir:

- **Düzanlam:** İki avuç içinin parmaklar yukarı bakacak şekilde birbirine bastırılması ve Hindistan'da ellerin göğüs hizasında tutulması, Tayland'da ise buna ek olarak başın hafifçe öne eğilmesi eylemidir. Bu aşamada hareket, sadece geometrik bir bedensel duruş olarak tanımlanmaktadır.
- **Yananlam:** Bu gösterge; toplumsal yaşamda “saygı, nezaket, barışçıl niyet ve muhatabı onurlandırma” anlamlarını taşımaktadır. Tayland'daki Wai eyleminde ellerin ne kadar yüksekte tutulduğu, selam verilen kişinin toplumsal statüsüne duyulan hürmetin derecesini belirleyen ikincil anlamlar üretmektedir.
- **Derin Anlam:** En derin düzeyde ise bu eylem, “ruhsal bütünlük, tevazu ve varlığın kabulü” anlamlarını barındırmaktadır. Derin yapıdaki bu kod, “içimdeki ışık senin içindeki ışığı selamlar” felsefesiyle birleşerek, bireyi evrensel bir kardeşlik ve manevi bir bağ zemininde konumlandırmaktadır (Uyanıker, 2018, s. 78).

Peirce'ün gösterge sınıflandırmasına göre bu hareket, samimiyetin ve içsel huzurun görsel bir temsili olması yönüyle ikonik (görüntüsel) bir nitelik taşımaktadır. Aynı zamanda belirli bir coğrafyanın ve inanç sisteminin uzlaşmış bir kodu olması sebebiyle simgesel (sembolik) bir güce sahiptir. Bu selamlaşma biçimi, fiziksel temas kurmadan da derin bir toplumsal bağın ve güven ilişkisinin nasıl inşa edilebileceğini kanıtlayan en zarif gösterge sistemlerinden biri olarak saptanmaktadır (Büyükkaya, 2011, s. 42).

4.7. Hongi ve Dil Çıkarma (Antropolojik Gösterge)

Tibet'in dil çıkarma geleneği ile Yeni Zelanda'nın Maori halkına özgü "Hongi" ritüeli, selamlaşmanın kültürel coğrafyada ne denli özgün ve şaşırtıcı formlara bürünebileceğini gösteren antropolojik göstergelerdir. Tibet'te dil çıkarma eylemi, tarihsel olarak saflığı ve kötü niyetten arınmışlığı kanıtlama çabasına dayanırken; Maori halkının Hongi selamlaşmasında burun ve alınların birbirine değdirilmesi, yaşam nefesinin (hawa) paylaşıldığı kutsal bir birleşme anını temsil etmektedir. Bu sıra dışı ritüeller, selamlaşmanın sadece fiziksel bir temas değil, aynı zamanda o kültürün yaşam felsefesini, inanç dünyasını ve "öteki" ile kurulan etik ilişkiyi tanımlayan stratejik birer kod sistemi olduğunu kanıtlamaktadır (Demir, 2012, s. 165).

Görsel 10. Dil Çıkarma ile Selamlaşma (Milliyet.com).

Göstergebilimsel bir çözümleme ile bu geleneksel ritüellerin anlam katmanları şu şekilde tasnif edilmektedir:

- Düzanlam: Tibet örneğinde dilin dışarı çıkarılması; Hongi ritüelinde ise iki kişinin burun ve alınlarının birbirine bastırılması eylemidir. Bu seviyede hareket, sadece bedensel bir devinim ve fiziksel bir temas olarak tanımlanmaktadır.
- Yananlam: Bu göstergeler; toplumsal kabul, samimiyet, güven ve muhabata duyulan derin saygıyı dışa vuran ikincil anlamlar üretmektedir. Tibet'teki dil çıkarma, karşı tarafın kötücül bir ruh olmadığını kanıtlayan bir "niyet beyanı" olarak; Hongi ise yaşam enerjisini paylaşma arzusu olarak okunmaktadır.
- Derin Anlam: En temel düzeyde ise bu eylemler, "yaşam nefesinin paylaşılması, ruhsal bütünleşme ve aidiyet" anlamlarını barındırmaktadır. Derin yapıdaki bu kodlar, selamı bireyler arasındaki sınırları kaldıran ve toplumu manevi bir dayanışma ağında buluşturan en köklü sembolik mekanizmalardan biri haline getirmektedir (Keskin, 2017, s. 135).

Bu selamlaşma biçimleri, Peirce'ün sınıflandırmasında güçlü bir belirtisellik (indeks) taşımaktadır; çünkü Hongi ritüelinde nefesin paylaşılması, tarafların artık tek bir varlık haline geldiğinin biyolojik bir kanıtı (belirtisi) olarak işlev görmektedir. Tibet'teki dil çıkarma ise kültürel bir uzlaşının sonucu olarak simgesel (sembolik) bir kod görevini görmektedir. Modern toplumların selamlaşma pratikleri ile kıyaslandığında bu gelenekler, anlamın sadeleşmediği aksine ritüelleşerek derinleştiği bir kültürel ekosistemi yansıtmaktadır. Sonuç olarak bu selamlaşma tarzları, insanın çevresine duyduğu hürmeti ve yaşamın kutsallığını tescil eden, sembolik değeri en yüksek selamlaşma pratiklerinden biri olarak saptanmaktadır (Büyükkaya, 2011, s. 42).

4.8. Kunik (Eskimo Selamı)

Kuzey kutup bölgesindeki topluluklarda görülen “Kunik” eylemi, zorlu iklim koşullarının ve kültürel bağların şekillendirdiği, duyuşal yoğunluğu yüksek bir dokunsal göstergedir. Bu ritüel, burun ve üst dudağın muhatabın yanağına veya alınına bastırılarak nefes çekilmesi şeklinde gerçekleştirilmektedir. Sadece fiziksel bir temas değil, aynı zamanda muhatabın kokusunu ve nefesini içine çekerek kurulan bu bağ, bireyler arasındaki duyuşal mesafeyi tamamen ortadan kaldıran mahrem bir paylaşım anını temsil etmektedir. Bu eylem, soğuk iklimin getirdiği kıyafet kısıtlamalarına rağmen, insan sıcaklığını ve aidiyet duyuşunu aktarmanın en etkili yolu olarak saptanmaktadır (Demir, 2012, s. 165).

Görsel 11. Burun Değdirerek Selamlaşma (Miliyet.com).

Göstergebilimsel bir çözümleme ile Kunik ritüeli, anlam katmanları açısından şu şekilde tasnif edilmektedir:

- Düzanlam: Burun ve üst dudağın karşı tarafın tenine bastırılması ve nefesin içe çekilmesi hareketidir. Bu aşamada eylem, sadece fiziksel bir dokunma ve koku alma duyuşu olarak tanımlanmaktadır.
- Yananlam: Bu gösterge; toplumsal yaşamda “derin sevgi, ailevi bağ, şefkat ve koruma” anlamlarını taşımaktadır. Genellikle aile fertleri ve çok yakın dostlar arasında uygulanması, selamın taşıdığı duyuşal yoğunluğun ikincil anlamlarını oluşturmaktadır.
- Derin Anlam: En temel düzeyde ise bu eylem, “ruhsal tanıma ve yaşam enerjisiyle bütünleşme” anlamlarını barındırmaktadır. Derin yapıdaki bu kod, muhatabı sadece dış görünüşüyle değil, nefesi ve kokusuyla yani “özüyle” kabul etmeyi tescil eden sembolik bir mühür niteliği taşımaktadır (Keskin, 2017, s. 135).

Peirce’ün sınıflandırmasına göre bu hareket, nefesin ve kokunun doğrudan paylaşılması sebebiyle güçlü bir belirtisellik (indeks) taşımaktadır. Çünkü bu selam, taraflar arasındaki biyolojik ve ruhsal yakınlığın doğrudan bir kanıtı olarak işlev görmektedir. Kunik, selamlaşmanın sadece bir “merhaba” olmadığını, aynı zamanda insan ruhunun bir başkasında yankılanması olduğunu kanıtlayan en özgün gösterge sistemlerinden biri olarak değerlendirilmektedir (Büyükkaya, 2011, s. 42).

4.9. Yumruk Tokuşturma ve El Çarpma (Sokak Kültürü ve Dinamik Gösterge)

Modern şehir hayatında ve spor kültüründe sıklıkla gözlemlenen yumruk tokuşturma (fist bump) ile ellerin birbirine şaklatılması (high five), geleneksel selamlaşma modellerine alternatif olarak gelişen dinamik göstergelerdir. Bu ritüeller, resmiyetin sınırlarını yıkan, hiyerarşiyi yatay bir düzleme çeken ve “aynı grubun parçası olma” bilincini pekiştiren sembolik eylemlerdir. Özellikle gençler ve sporcular arasında bir “başarı kutlaması” veya “sadakat beyanı” olarak kullanılan bu hareketler, iletişimin hızını ve samimiyetini artıran kinetik ve haptik birer kod sistemi olarak değerlendirilmektedir (Demir, 2012, s. 165).

Görsel 12. Yumruk Tokuşturarak Selamlaşma (ie.edu).

Göstergebilimsel bir çözümleme ile bu modern ritüellerin anlam katmanları şu şekilde tasnif edilmektedir:

- **Düzanlam:** İki kişinin yumruklarını hafifçe birbirine değdirmesi veya avuç içlerini havada birbirine çarparak ses çıkarması eylemidir. Bu seviyede hareket, sadece mekanik bir el devinimi ve fiziksel bir temas olarak tanımlanmaktadır.
- **Yananlam:** Bu göstergeler; toplumsal yaşamda “arkadaşlık, ortaklık, başarı onayı ve gayriresmî yakınlık” anlamlarını taşımaktadır. Klasik tokalaşmanın aksine bu hareketler, taraflar arasında resmî bir mesafe olmadığını ve bir “takım ruhu” taşıdığını simgeleyen ikincil anlamlar üretmektedir.
- **Derin Anlam:** En temel düzeyde ise bu eylemler, “eşitlik, sadakat ve anlık uzlaş” anlamlarını barındırmaktadır. Derin yapıdaki bu kodlar, selamı toplumsal hiyerarşiye bir başkaldırı veya modern bir dayanışma biçimi olarak konumlandırmaktadır. Yumrukların tokuşturulması, aynı zamanda fiziksel bir savunma bariyerinin güvene dayalı bir temas noktasına dönüşmesini simgeleyen sembolik bir mühür niteliği taşımaktadır (Keskin, 2017, s. 135).

Bu selamlaşma biçimleri, Peirce’ün sınıflandırmasında belirtisellik (indeks) ve simgesellik (sembol) arasında bir konumda yer almaktadır. Yumrukların birbirine değmesi, bir çatışma olasılığının yerini iş birliğine bıraktığının doğrudan bir kanıtı (belirtisi) olarak işlev görürken; bu hareketlerin belli alt kültürlerdeki yaygınlığı onları o grubun birer simgesi haline getirmektedir. Sonuç olarak bu pratikler, selamın sadece bir nezaket kuralı olmadığını, aynı zamanda toplumsal kimliğin ve akran grupları arasındaki aidiyetin dinamik bir göstergesi olduğunu kanıtlamaktadır (Büyükkaya, 2011, s. 42).

Görsel 13. Bir Selamlama Olarak Kafa Tokuşturma (Fotoğraf: Rasim Soyly).

4.10. Kafa Tokuşturma

Kafa tokuşturmak Türk kültüründe yer alan bir selamlaşma biçimi olmakla birlikte farklı ülkelerin kültürlerinde de yer almaktadır. Güç ve beden göstergesi olarak yorumlansa da güven ve samimiyet göstergesi olarak ta okunabilir. Hüsmen’e göre kafa tokuşturma aslında çok yakınlık ifade etmez. Örneğin baba-oğul arasında kafa tokuşturmak bir yabancılaşma göstergesidir (Hüsmen, 2024, 19).

- Düzanlam: Kafa tokuşturmak bir selamlaşma olarak beden teması ifade eder.
- Yananlam: Kafa tokuşturma eylemi de bir gösterge olarak; toplumsal ilişkilerde “arkadaşlık, birlik olma, başarı onayı ve resmiyetin olmadığı yakınlık gibi anlamları taşımaktadır. Bu bedeb davranışının da taraflar arasında resmî bir mesafe olmadığını ve bir “takım ruhu” taşıdığı söylenebilir.
- Derin Anlam: kafa tokuşturma toplumsal bir gösterge olarak yerel ve ulusal kültürlerle gönderme yapar. Özellikle Türk milliyetçiliği içerisinde simgesel bir gösterge olarak görülebilir.

5. SONUÇ

Bu çalışmada selamlaşma ritüelleri, göstergebilimsel bir perspektifle analiz edilmiş ve elde edilen bulgular selamlaşmanın çok katmanlı bir anlam üretim süreci olduğunu ortaya koymuştur. Bulgular, selamlaşmanın yalnızca iletişimi başlatan basit bir davranış olmadığını; aksine kültürel kodlar, toplumsal normlar ve ideolojik yapılarla şekillenen bir gösterge sistemi olduğunu göstermektedir. Bu durum, göstergebilim literatüründe anlamın yüzeysel değil, katmanlı bir yapı içerisinde üretildiğini vurgulayan yaklaşımlarla örtüşmektedir.

Analiz sonuçları, tokalaşma, sarılma ve elin kalbe götürülmesi gibi fiziksel temas içeren selamlaşma biçimlerinin güçlü bir “güven inşası” işlevi taşıdığını göstermektedir. Bu bulgu, beden dili ve iletişim arasındaki ilişkiye vurgu yapan çalışmalarla paralellik göstermektedir (Demir, 2012). Özellikle tokalaşmanın bir belirti (indeks) olarak değerlendirilmesi, bu eylemin doğrudan sosyal ilişkiyi ve karşılıklı niyet beyanını yansıttığını ortaya koymaktadır (Kireççi, 2023). Benzer şekilde sarılma ve Künik gibi temas yoğun ritüellerin, bireyler arası bağın en üst düzeyde kurulduğu göstergeler olduğu görülmektedir.

Elin kalbe götürülmesi ve Namaste gibi temas içermeyen ancak güçlü sembolik anlamlar taşıyan selamlaşma biçimleri ise kültürel bağlamın anlam üretimindeki belirleyici rolünü göstermektedir. Bu tür göstergelerin hem ikonik hem de sembolik özellikler taşıması, anlamın yalnızca fiziksel eylemden değil, kültürel uzlaşıdan da beslendiğini ortaya koymaktadır (Büyükkaya, 2011; Uyaniker, 2018). Bu bağlamda selamlaşma, kültürel kimliğin dışavurumu olarak işlev görmektedir.

Baş selamı, Hongi ve Tibet geleneğinde görülen dil çıkarma gibi örnekler ise selamlaşmanın kültürler arası farklılaşan ancak işlevsel olarak benzer kalan yönlerini ortaya koymaktadır. Bu durum, selamlaşmanın evrensel bir iletişim ihtiyacına karşılık geldiğini ancak bu ihtiyacın farklı kültürel biçimlerle ifade edildiğini göstermektedir (Keskin, 2017). Bu bulgu, selamlaşmanın hem evrensel hem de kültüre özgü yönleri olduğunu ortaya koymaktadır.

Dijital selamlaşma ise araştırmanın en dikkat çekici bulgularından biridir. Emoji ve kısa mesajlar aracılığıyla gerçekleştirilen selamlaşmaların, geleneksel ritüellere kıyasla daha yüzeysel bir anlam taşıdığı görülmektedir. Bu durum, dijital iletişimde anlamın sadeleştiğini ve sembolik yoğunluğun azaldığını ileri süren çalışmalarla örtüşmektedir (Özgen, 2025; Yalın, 2021). Ancak buna rağmen dijital selamlaşmanın tamamen işlevsiz olmadığı, aksine modern yaşamın hızına uyum sağlayan yeni bir iletişim formu olarak ortaya çıktığı da söylenebilir.

Sonuç olarak elde edilen bulgular, selamlaşmanın çok katmanlı bir gösterge sistemi olduğunu ve bireyler arası iletişimin hem başlangıcını hem de niteliğini belirleyen temel bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yönüyle selamlaşma, toplumsal düzenin sürdürülmesinde kritik bir rol üstlenmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, selamlaşmanın yalnızca bir nezaket kuralı olmadığı; aksine toplumsal düzenin sürdürülmesinde, kültürel değerlerin aktarılmasında ve bireyler arası ilişkilerin şekillenmesinde önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda selamlaşma, gündelik yaşamın sıradan bir parçası olmanın ötesinde, derin anlamlar içeren bir iletişim pratiği olarak değerlendirilmelidir. Bu kapsamda önerilerimiz aşağıdaki gibidir:

- Farklı kültürlerde selamlaşma ritüelleri karşılaştırmalı olarak incelenebilir,
- Dijital selamlaşmanın uzun vadeli sosyal etkileri araştırılabilir,
- Selamlaşma davranışları farklı yaş grupları açısından analiz edilebilir,
- Nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma çalışmalar yapılabilir,
- Kurumsal ortamlarda selamlaşma biçimlerinin iletişime etkisi incelenebilir.

Bu çalışma, selamlaşma ritüellerini yalnızca gündelik bir iletişim davranışı olarak değil, çok katmanlı bir gösterge sistemi olarak ele alarak literatüre özgün bir katkı sunmaktadır. Özellikle Roland Barthes'ın anlam katmanları yaklaşımı ile Charles Sanders Peirce'ün gösterge sınıflandırmasının birlikte kullanılması, selamlaşma pratiklerinin hem kültürel hem de yapısal düzeyde sistematik biçimde analiz edilmesine imkân sağlamıştır. Bu yönüyle çalışma, mevcut literatürde çoğunlukla teorik düzeyde ele alınan selamlaşma olgusunu, görsel veriye dayalı ampirik bir analizle destekleyerek önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Ayrıca farklı kültürlerle ait selamlaşma biçimlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi, selamlaşmanın hem evrensel hem de kültüre özgü boyutlarını ortaya koyarak disiplinlerarası bir perspektif sunmaktadır. Dijital selamlaşma pratiklerinin analiz edilmesi ise çalışmayı güncel iletişim tartışmalarıyla ilişkilendirerek, modernleşme ve dijitalleşmenin anlam üretim süreçleri üzerindeki etkilerini görünür kılmaktadır. Sonuç olarak bu araştırma, selamlaşmanın toplumsal ilişkilerin kurulması, sürdürülmesi ve anlamlandırılmasında merkezi bir rol oynadığını ortaya koymakta; iletişim, kültürel çalışmalar ve göstergebilim alanlarına kuramsal ve yöntemsel açıdan katkı sağlayan bütüncül bir çerçeve sunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akerson, F. E. (2006). *Göstergebilime Giriş*, Multilingual Yayınevi.
- Akşam. (2025). *Orta Koridorun Kalbi Bu Zirvede Attı: Türk Dünyasında Ortak Geleceğe 20 İmza*. <https://M.Aksam.Com.Tr/Guncel/Orta-Koridorun-Kalbi-Bu-Zirvede-Atti-Turk-Dunyasinda-Ortak-Gelecege-20-Imza/Haber-1588942>
- Batu-Ertung, S. (2022). Görsel Göstergebilim Ve Reklam Analizi Üzerine Bir İnceleme. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(128), 570-585.
- Baykurt, A.E. ve Gögebakan, Y. (2024). Cultural Existence in World Art History and Dominant Cultural Identity Traces in Works of Art, *Turkish Studies*, 19 (1), 29-52, DOI: 10.7827/TurkishStudies.71441
- Birgün. (2025). *Fidan: Savaşın Coğrafyası Giderek Yaygınlaşıyor, Bu Çok Korkutucu Bir Şey*. <https://Www.Birgun.Net/Haber/Fidan-Savasın-Cografyasi-Giderek-Yaygınlaşıyor-Bu-Cok-Korkutucu-Bir-Sey-673649>
- Büyükkaya, M. (2011). *Charles Sanders Peirce'ün Gösterge Kuramı ve Temel Kavramları*. Kriter Yayınları.
- Civelek, M. (2020). Roland Barthes'ın Göstergebilimsel Yöntemi İle Görsel Metinlerin Çözümlemesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(71), 770-785.
- Demir, G. (2012). *İletişim ve Beden Dili: Göstergebilimsel Bir Yaklaşım*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- İnal, G., & Selvi, H. (2021). Kültürel Bir Gösterge Olarak Selamlaşma Ritüelleri: Bir Anlam Katmanı Çözümlemesi. *Kültür Ve İletişim Dergisi*, 24(2), 235-255.
- Hüsmen, A.H. (2024). Sinema Dünyasında Güncel Meseleler, E. Özdemir (Ed.), *Sinemamızda Eleştirel Mizah İmkânı Olarak Albüm ve Vavien Filmleri*, (s.5-31). Gaziantep Üniversitesi Yayınları.
- Kalelioğlu, U. (2021). *Nitel Araştırma Yöntemleri ve Göstergebilim*. Anı Yayıncılık.
- Keskin, M. (2017). *Kinesik Göstergeler ve Toplumsal Hiyerarşi*. Ege Üniversitesi Yayınları.
- Kireççi, M. A. (2023). Göstergebilimsel Perspektifte Selamlaşmanın Dilsel ve Sosyal İşlevleri. *Journal Of Social and Humanities Sciences Research*, 10(100), 1720-1740.
- Koç, A. & Geçen, F. (2023). Çağdaş Sanat Stratejisi Olarak Metafor. *Turkish Studies*, 18(2), 593-614. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.67358>
- Milliyet. (2023). *Kültürlere Göre 10 Farklı Selamlaşma Biçimi*. <https://www.milliyet.com.tr/Molatik/Galeri/Kulturlere-Gore-10-Farkli-Selamlaşma-Bicimi-73883/1>
- Özgen, Ö. (2025). Dijital Çağda Değişen İletişim Kodları Ve Sanal Selamlaşma Pratikleri. *Yeni Medya Çalışmaları Dergisi*, 9(1), 440-470.
- Polat, S. (2019). İletişimde Anlamın İnşası: Göstergebilimsel Bir Analiz. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 13(26), 515-535.
- Rifat, M. (2009). *Göstergebilimin Abc'si*, Say Yayınları.
- Sabah. (2021). *Dünyaya Türk Usulü Selamlaşma Çağrısı*. <https://www.sabah.com.tr/dunya/dunyaya-turk-usulu-selamlaşma-cagrısı-4917808>

- Sladek, O. (2014). *Prag Ekolünün Yapısalcı Poetikası Ve Geçirdiği Dönüşüm*, Çev: Bahar Dervişcemaloğlu, Dergâh Yayınları.
- Soylu, R. ve Köroğlu, D. (2017). Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun "Aşık Veysel" Adlı Resminin Göstergebilim Çözümlemesi, *İdil Dergisi*, 6 (35). 1987-2001.
- The Center for Health and Well-Being. (2024). *How Brief Kindness Boosts Our Happiness: The Science Behind Everyday Greetings*. Ie University. <https://www.ie.edu/center-for-health-and-well-being/blog/how-brief-kindness-boosts-our-happiness-the-science-behind-everyday-greetings/>
- Topaklı, A., Çolak Topaklı, Z., Büyükkaragöz, T. (2025). Çağdaş Türk Resminde Anadolu'dan İzler: İhsan Çakıcı Örneği. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (20. Yıl Armağan Sayısı | 35), 581-599.
- Tuncer, A. (2020). *Barthes ve Anlamın Katmanları: Modern Mitolojiler Üzerine Bir İnceleme*. Doğu Batı Yayınları.
- Uyaniker, C. (2018). *Bedenin Dili: Kültürel Antropoloji ve Göstergebilim*. Phoenix Yayınevi.
- Yalın, S. (2021). *Dijital Göstergebilim: Sosyal Medya ve Yeni Anlam Dünyaları*. Der Yayınları.
- Yılmaz, U. Demir Yılmaz, E. N. & Yılmaz, M. (2021). Enstalasyon Sanatında Doğu İzleri Üzerine Göstergebilimsel Bir İnceleme: Heike Weber, Rudolf Stingel ve Martin Roth Örnekleri, *Art-E Sanat Dergisi*, 14 (27), 47-71.